

Kde je počátek moderní architektury ? – Začíná s průmyslovou revolucí.

HISTORISMUS : je moderní fenomén;

- s přejímáním historických vzorů se nesla touha převzít i určitý charakter doby : např.: divadla se tou dobou ve světě stavěla v neobaroku, neboť vnímali tento sloh jako hravý. [!! u nás **ND** v neorenesanci, jelikož v době **NO** šlo o stavbu obrozeneckou !!]
- taktéž všechny školy v neorenesanci
- staré fasády však halí nové konstrukce (železné stropy,...)

SECESE (fenomén secese) :

- ...trvala pouze pár let (max.10) a existovala paralelně s jinými fenomény
- nejnosnější je ornament, příroda...

PŘÍČINY SECESE :

- architekti 19. stol. chtěli nový styl, ale uvědomovali si, že ten nevzniká jen tak, ale se změnami ve společnosti, tudíž dočasně rezignovali. Ovšem již počátkem 20. století tento nový styl skutečně vznikl – na papíře – s tím, že **nosným tématem se stal ORNAMENT:**

[**JOHN RUSKIN** : žil v Anglii v 19. st.: průmyslová revoluce, čehož důsledkem byla ošklivost, masová produkce, továrny... - tvořit styl pak pro něj znamenalo zachránit něco z krásy, nová díla individualizovat, polidštit, projevit lidskou tvořivost a zachovat radost ze života

- Ruskin vystupoval proti tovární výrobě vůbec, protože v lidech snižuje mravnost
- klade důraz na to, aby vznikaly věci řemeslně krásné
- ornament : převzatý z přírody (co není z přírody, musí být nutně ošklivé)

jak to viděl:

- stavitelství : pouze účelová funkce (nádraží, apod.)
- architektura : vzniká s uměleckou ambicí, musí mít tedy rysy buď vznešené nebo krásné, ne však pouze nutné - **ornament tudíž odlišuje architekturu od stavitelství**

- **Ruskin klade důraz na spojení umění a morálky, na to, aby věc vznikala s láskou**

(- v této době „ umělci zlepšovali svět “ – u nás teoreticky obhájí např. F.X. Šalda...)

!! Ruskin měl velký vliv na svou dobu, bez něj by secese vůbec nevznikla !! ||

- koncem 19. století bylo jasné, že nové umění se musí vyjadřovat úplně jinak než staré: Secese je nutně v opozici proti tomu, z čeho čerpala doba předešlá – proti kultuře - **zdrojem už tudíž není kultura, ale příroda** (paralelně Z. Freud upozorňuje na to, že člověk je veskrze animální)

SECESNÍ ORNAMENT :

- důležitá je **křivková linie** - „odrazem sil fungujících z hloubky“ (např.: stonek, bič, vlasy, oheň, déšť...)
- toto hledání prapůvodní síly je nový a moderní fenomén (současně Nietzsche, Schopenhauer)
- současně se dost sofistikovaně zkoumalo působení linií a křivek na člověka (Seurat)
- v básnictví symbolismus : symbol nyní zděluje dojem nebo náladu, ne normální informaci (- předtím alegorie, kt. má přesný význam, je racionální, což se secesí končí)

- nově překračování hranic mezi obory - např. Kupka – hudební obraz (X v 19.st. měl každý svůj jasný prostor -> totální umění)

centra secese : BRUSEL, BARCELONA, (VÍDEŇ)

- secesní umění má velmi silný nacionální rys

r.1903 – výstava v Turýně – a pak už toho měli všichni dost...

- secese jako experiment selhala :

- byla příliš utopistická v tom, že si myslela, že svět lze změnit pomocí krásných věcí ... a ty věci byly navíc příliš drahé, než aby si je mohl dovolit každý

[první secesní dům v Praze : **Peterkův dům od Kotěry**]

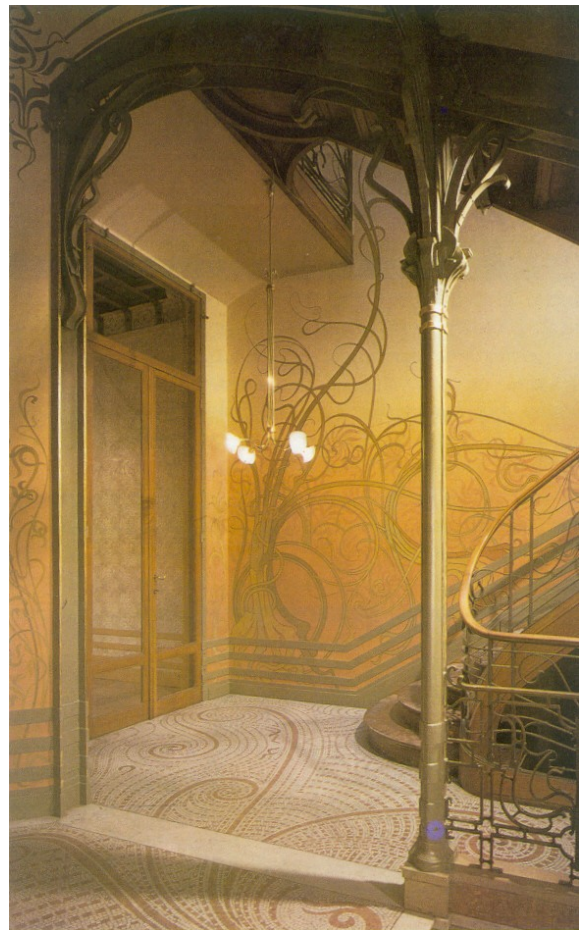
centra & osobnosti secese :

Brusel :

VICTOR HORTA : : ukazuje secesi nikoliv ornámentálně, ale skrze sílu linií;

- pracuje s přirozenou barvou materiálu, velice odvážně zachází s železnými konstrukcemi;
- v interiéru nově užívá zrcadla, dveře jsou hybatelné skleněné přepážky (maže hranice mezi jednotlivými pokoji a místnostmi), v důsledku vlnivých linií hodně „živý“ prostor

- **DŮM TASSEL :** celá stavba je kamenná, nicméně navenek nechává expandovat železnou konstrukci (subtilní sloupy jako stvolý)

DŮM EETVELDE: levá část kamenná, pravá je konstrukce s výpněmi, hala s krásnou kupolí

LIDOVÝ DŮM: nýtované železné konstrukce, angažovaná architektura -> již zbořený

VLASTNÍ DŮM V.HORTY S ATELIÉREM :

PAUL HANCAR :

protipól Horta -> u Hancara nás více zajímá fasáda (např.: okna tvaru písmene omega)

- interiér řeší převážně klasičtěji než Horta;

- u Hancara se jedná o spousty zajímavých podnětných řešení : často řeší každé patro jinak (např.: celé prosklené, apod.)

PAUL SAINTENOY:

Obchodní dům Old England v Bruselu :

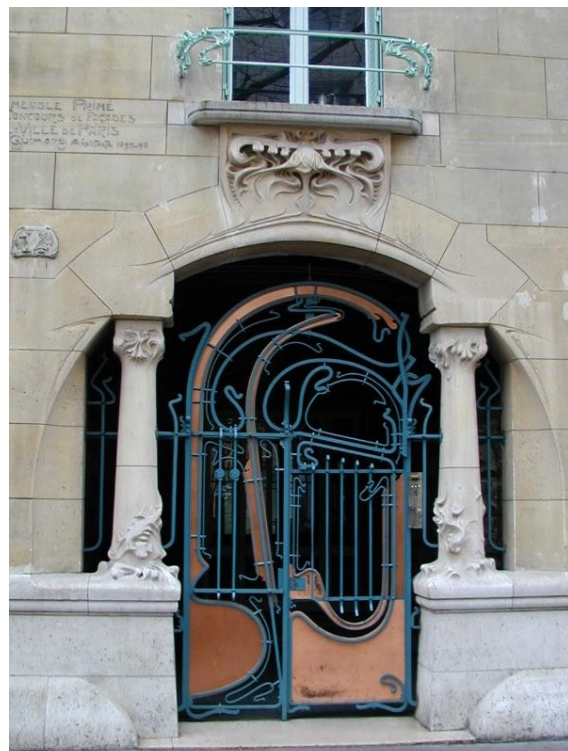
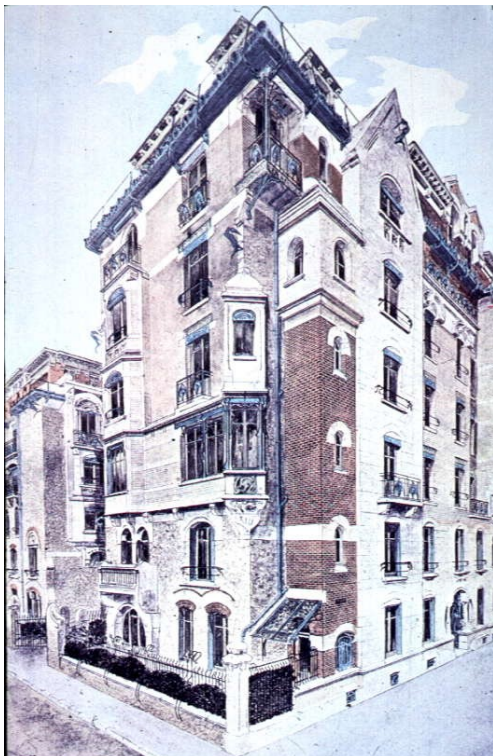
Paříž :

HECTOR GUIMARD : (styl Guimard/ styl Metro)

- r.1900 byla v Paříži světová výstava – architektura byla na této výstavě překvapivě velmi konzervativní – Guimard zde vytvořil **Pavilon Metro**, kt. byl jednou z nejzajímavějších „nových“ staveb

Castel Beranger: (kolem r.1900) železo nikoliv pouze uvnitř, ale též zdobí

Barcelona :

ANTONIO GAUDI :

- vyučený kovář, Katalánc (společenská situace : málo práv pro Katalánce, nerovné poměry se Šp.) - Gaudi chtěl vytvořit nový styl pro Katalánce

Gaudiho vlivy a podněty :

- **Maurové-erotika + historie** (v 19.st. – Paříž : Eugen Leduc: chtěl též vyvinout nový styl s rozvinutím nových konstrukcí opírající se o styl gotiky)

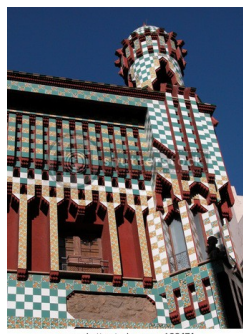
- **Gotika**

- **osobní přesvědčení – velmi zbožný + přesvědčený soc.reformista**

- Gaudi pracuje podobně jako Leduc – čerpá z gotiky (např.: u Casa Vicenc dvojité zed' podobně jako u Parlěre triforium, zde však za účelem slunolamu)

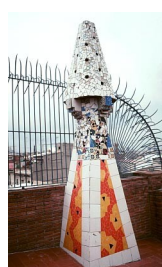
- Gaudiho velmi zajímala konstrukce : (i když jeho objevy nebyly zase až tak žhavou novinkou, neboť v té době se dalo již vše vypočítat) -> experimentoval s ní na poli malých drátěných modelů s provázky a pytlíky

CASA VICENC: jeho první samostatná práce, v níž se již projevují jeho základní rysy (např.: AZULEJOS = kachličky)

MĚSTSKÝ PALÁC ELSEBIA GUELA :

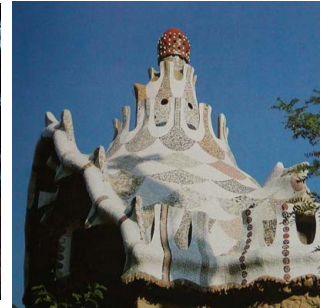
(Elsebio Guel: přesvědčený socialista, který chtěl pomoci zlepšit svět) -> Gaudiho první zakázka pro Guela, podle got.principů zde odlehčil zdi

PARK GUEL :

Guel chtěl postavit park a k němu vilky (např. v Anglii EBENESAR HOWARD : - zahradní města běžná), ale projekt nakonec selhal, vilky se postavily jen dvě, ale vznikly „doprovodné atrakce“ od Gaudiho – převážně zoomorf. tvary apod.

- z kolonie, kt. měl Gaudi dělat, vzniklo jen dolní podlaží krypty, kt. se dnes používá jako kaple

CASA BALTO : 1907

CASA MILA : má 2 vnitřní dvory, v celém domě není jediný pravý úhel

SAGRADA FAMILIA : má dva portály

ŘANÁ MODERNA : tendence antidekorativní, v opozici vůči secesi

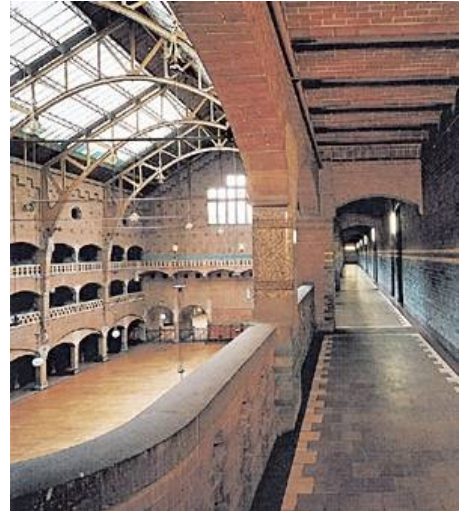
- moderní architekti se chtějí soustředit na prostor : **zdůrazňují tvoření prostoru**
- **snaží se vytvářet architekturu „pravdivou“** : upřímně exponují konstrukci a odstraňují ornament (hodně se zabývají proporcemi)

HENRICUS PETRUS BERLAGE :

- neomítá stavby, ukazuje konstrukce a užívá velmi propracované proporce založené na matematických principech

BURZA V AMSTERODAMU : princip egyptských trojúhelníků

Berlage ovlivnil Kotěru

- narozdíl od ostatních, kteří se od tradic odkláněli, on na ně navazoval

CHARLES RENNIE MACKINTOSH :

Skot, člen Glassgowské čtyřky; i designér; **zjednodušení : geometrická redukce**

- GLASSGOW SCHOOL OF ART : Mackintosh se snaží o vytvoření „ vlastní“ skotské arch.s ohledem na skot. kulturu a mytologii

VÍDEŇ : centrem nové moderní architektury

secese = odštěpení - vznikalo mnoho spolků, kt. si říkaly secese

-> tak vznikla **Videňská secese:**

- mladí umělci se odštěpili od starých, postavili si pavilon:

BUDOVA VÍDEŇSKÉ SECESE: arch. Joseph Maria Olbrich

- kopule velmi zdobená, spodek geometricky strohý

MAX FABIANI

- (kolem r.1900) , - dům obložený kachlíky (kobercovité vzory) – konstr. zakrývá
(**GEOFRY ZEMPER**: něm.teoretik: „*Architektura vzniká tehdy, když se na dřevěné kolíky zavěsí koberec* .“)

OTTO WAGNER : učitel Kotěry a zaměstnavatel M. Fabianiho

- až do svých 50-ti let pracoval v neo-stylech, pak však dostal zakázku na arch.řešení vídeňské metropolitní dráhy (metra) : musel řešit otázky stavebnictví, navíc zpracovával zakázku městské kanalizace (míněno řeku), plus se ve svých 52 letech stal profesorem arch. na akademii a byl nucen zformulovat pravidla nové arch. ► **moderní arch. má být obrazem moderního života** (neboli dost kostýmování a neoismů, je třeba hledat v moderním životě -> tj.v **technice**)

3 pilíře moderní architektury :

FUNKCE + KONSTRUKCE + POEZIE

(nic nového, jen obnoveného; W. však nijak nedefinoval poezii)

- své žáky neučil stavitelství, nýbrž projektování, netaletovanými staviteli pohrdal

WÁGNEROVA VILA

- nápis : „ Jediná vládkyně umění je nutnost.“; jinak docela konvenční stavba

CÍSAŘSKÝ PAVILON METRA : sloužil císaři, u Schoenbrunu, neobarokní prvky

STANICE NA NÁMĚSTÍ KALSPLATZ :
- železná konstrukce s lehkými výplněmi

© Martin Turcan : Metro Station Karlsplatz in Wien by Otto Wagner in 1894-96

MAJORIKA HAUS :

© Martin Turcan : Majolica Haus, Linke Wienzeile 40, Wien by Otto Wagner 1898-99

© Frank Derville : Majolica Haus by O Wagner

ZDYMADLO : most nechaný zcela funkční, přidává však pylony (poezie)

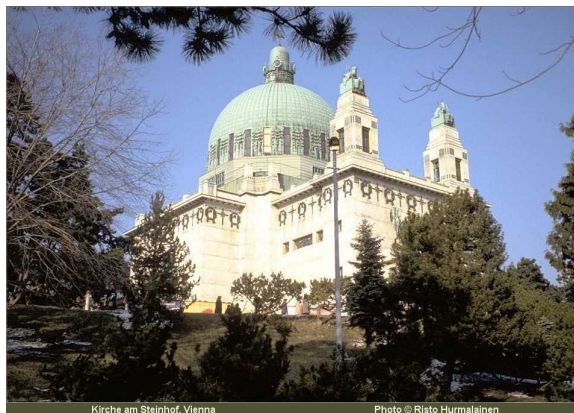
WAGNER PO R. 1905 :

KOSTEL SV. LEOPOLDA :

- beton. konstrukce pokrytá mramorovými deskami – inspirace tech. jazykem, desky přibity hliníkovými nýty (jinak však desky leží v beton. lůžku)
- má velkou kupoli (insp.v minulosti)
- vnitřek : W. nebyl moc zbožný člověk, takže při řešení uvažoval hlavně tak, že je to kostel v nemocnici – na stěnách kachličky a vše max. funkční, hodně světla...

„...kostel je sál určený k modlení .“

Kirche am Steinhof, Vienna

Photo © Risto Hurmalainen

Kirche am Steinhof, Vienna

Photo © Risto Hurmalainen

POŠTOVNÍ SPOŘITELNA:

- 1904, mramorové desky opět přibity Al nýty
- W. zde „zbožšťuje“ možnosti technologií ; trojlodí s vyšší střední lodí, žádný dekor, nosníky se nemaskují, ale tvoří charakteristický rys.
- **kladen důraz na symetrii a osovost**

ADOLF LOOS : * 1870 v Brně; člověk, kt. věci domýšlel do posledního důsledku
- moc ho nebavilo učit se věci, kt. mu připadaly zbytečné, takže odjel do Ameriky, kde se učil american life style. Když se vrátil, chtěl se živit projektováním, ale jelikož nebyl vystudovaný, živil se psaním: kritizoval Rakousko s jeho zkostnatělým přístupem k čemukoliv, povrchností a pokrytectvím - píše o tom, jak sedět (v Rak. se musí sedět strnule, v USA si může člověk dát nohy na stůl – což je pohodlné a zdravé apod.), jak chodit...zajímal se i o módu, prosazoval bezpohlavní módu (oblek má být z kvalitního sukna a střih má být nadčasový - **tutéž nadčasovost žádal i od architektury**)
- Loos velmi kritizoval secesní umělce, protože se v jejich stavbách špatně žilo - **architekt má zařizovat dům pohodlně !!**
- tvrdí, že architektura není umění, ale služba: **architekt je zedník, kt. umí latinský**

AMERICKÝ BAR :

OBCHODNÍ DŮM GOLDMAN&SALATSCH : naproti vídeňskému hradu

DŮM LILI A HUGA STEINEROVÝCH :

strohý exteriér – slupka, uvnitř vše, co lze spojovat s pohodlím; odmítal vytváření ornamentu: ornament je plýtvání a zkracuje životnost věcí, neboť věc s nemodním ornamentem lze vyhodit.

!! avšak Loos připouští ornament antický – hlavně u věcí, kt. mají dlouho sloužit !!

(Loos : Ornament a zločin)

SCHEU HOUSE :

HORNEROVA VILA : prostorový + ekonomický plán : každá místnost má jinak vysoký strop

MÜLLEROVA VILA V PRAZE :

- Loos je v podstatě konzervativní architekt, nikoliv funkcionalista
- : vymezoval se hlavně vůči Josefu hoffmannovi

JOSEF HOFFMANN: * v Brdnicích, Hoffmannův otec zde starostou – H. měl být původně právníkem, ale na gymnáziu se špatně učil, což ho frustrovalo a měl touhu být zedníkem - otec si však umínil jeho studium na SPŠUP v Brně, kde byl objeven jeho skrytý talent;
- H. byl velmi inspirovaný tím, co se dělo na konci 19. století :
[: J. Ruskin a Morris – velmi ovlivnili arch. své doby myšlenkou anglického obytného domu:

centrem obytná hala s krbem – ohnisko obyt.prost. (hala byla dříve salon, kde se nábytek centralizoval buď kolem stolu či vůči oknu). - **hala prochází oběma poschodími**, kdy přízemí je veřejné, poschodí soukromé

- **důraz na obytnost**, menší na reprezentativnost

- lidová arch. byla opoitem vůči stylové (ang.myslitelé : **učte se z lidové arch. své země**)

- **důležitý rys je sepětí domu a zahrady**]

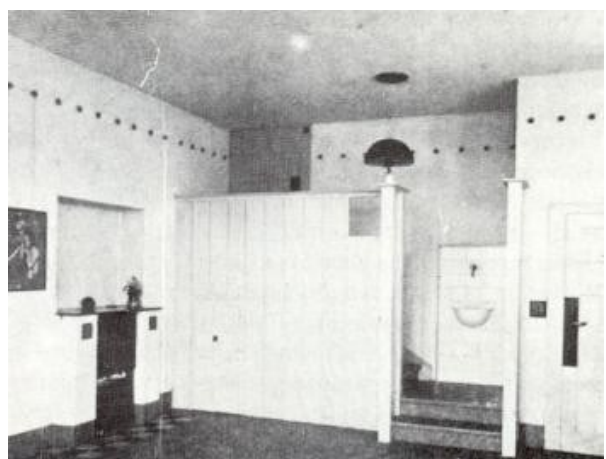
- vzorem pro ang. domy v Evropě byla **kolonie na Hohe Warte ve Vídni (od Hoffmanna)**

(vše kolem roku 1900) -> hrázdné zdivo stylový import z Anglie, byť se užívalo i jinde

- **princip stavět dům zevnitř**, začíná se půdorysem, chybí osovitost, stavby tudíž nesouměrné (obytné na J, ložnice na V, kuchyň + hyg. na S)

DVOJDŮM PRO MOLLA MOSERA (na Hohe Warte) :

- H. navrhuje každou půlku individuálně, okna nepravidelná

- nápadná citace anglických domů se velmi rychle vyčerpala
- **nejvýznamnější propagátor ang.domu byl Němec HERMAN MUTESIUS**
- **na některé principy ang. domu navázal ve 20.letech funkcionalismus**

- další tendence na přelomu 19. a 20. století : **GEOMETRICKÁ REDUKCE**

PLICNÍ SANATORIUM V PURKERSDORFU U VÍDNĚ : Hoffmann velmi redukuje ornament, avšak klade velký důraz na osovitost a symetrii (- převzal od Wag.,kde studoval – „dospěl“). Stavba působí na svou dobu velmi přísně - ornament pouze u oken

Hoffmann vždy usiloval o gesamtkunstwerk (navrhovat v dané stavbě vše) – především toto na něm Loos kritizoval

ODBOROVÝ DŮM V Kladně : Hoffmann všude ve svých stavbách rozvíjí čtvercovou síť

STOCKLETŮV PALÁC V BRUSSELU : (Stocklet mocný obchodník)

- velmi geometrické v kontrastu se secesizující věží, celá obložená velkými mram. deskami (za slunečného dne jako by se vznášela), zdůrazněno pouze nároží, hala s ochozem
- Stocklet milovník umění – prolnutí života a umění, dům plný uměleckých děl

- r. 1903 si Hoffmann založil „dílnu na výrobu uměleckých předmětů“
- Hoffmann moc nepsal, nicméně napsal knihu o nábytku
- **Hoffmann celý život zkoušel nové možnosti architektury :**
- **po r. 1910 byl průkopníkem neoklasicismu** (opak oproti secesi, kt. porušovala zákonitosti)
- arch. hledali pravidla a inspiraci nacházeli – velmi svobodně – v Antice

DŮM PRO RODINU PRIMAVERSI : koláž antických prvků

- 2. DŮM PRO TĚŽE RODINU V JESENÍKÁCH** (letní byt) : ze dřeva, **prolnutí antických prvků s lidovou architekturou**; - hala : (Hoffmann sbíral lidové výšivky a z nich vymýšlel vlastní vzory)
- interiér velmi, velmi barevný
 - rodina Pavesi investovala mnoho peněz do Hoffmannových dílen
 - **H. byl dobrý designér** : sitz-machine, servírovací stolky...-projevoval jak strohost, tak marnotratnost přebujelých dekorů

PAŘÍŽ :

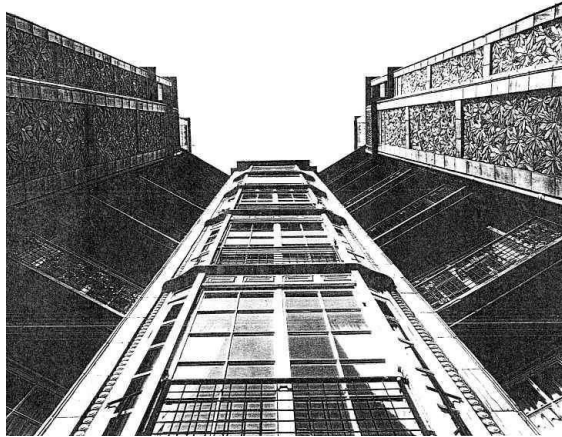
AUGUST PERRET :

- dokázal velmi zajímavě využít stavitelských vlastností betonu i ve slohotvornosti

DŮM S JEHO VLASNÍM ATELIÉREM VE FRANKLINOVĚ UL. V PAŘÍŽI :

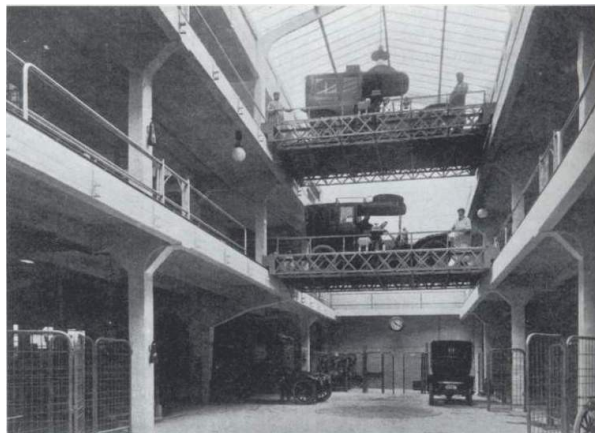
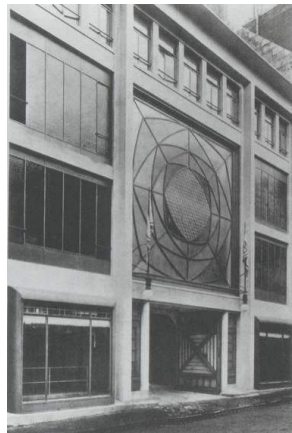
využil nových konstrukcí tak, aby dostal do domu vzduch a světlo :

-> prohnul uliční fasádu+ terasovitě uspořádání

GARÁŽE V ULICI PONTHEIU V PAŘÍŽI :

pojato jako svrchované architektonické dílo ovlivněno novými možnostmi materiálu

Perret se snažil o smíření Gotiky (rac.konstrukt) a Antiky (duch evr. kultury)

◀ **DIVADLO V CHAMPS ELYSÉES V PAŘÍŽI:** klasicismus, harmonie, rovnováha konstrukce, harmonie technického a uměleckého

NOTRE – DAME DE RAINCY: ► blízko Paříže, syntéza gotiky a antiky, parafráze na fr. jednověžové katedrály, ovšem z betonu. Nepravá bazilika, vyšší stř. loď, odhmotněno

USA:

FRANK LLOYD WRIGHT :

- pracoval 6 let v Chicagu u Sulivana (Sullivan=chicagská škola, autor mrakodrapů – vštípil mu vědomí, že lze navrhovat moderní domy a přitom se držet tradice + čerpat z mimooblastní arch.; „*Forma sleduje funkci.*“ – funkci sleduje velice komplexně, ne jako funkcionalisté; Sullivan odmítal ornament tam, kde byl zbytečný)

- pro Wrighta byla velmi důležitá japonská kultura, sbíral Japonský dřevoryt (vydal book)

WRIGHTŮV DŮM V OAKPARKU : tradiční, nicméně obložený šindely, je zajímavým prostorovým inscenováním

+ **ATELIÉR VEDLE DOMU :** 6-ti úhelníkový půdorys, okna vysoko, aby výhled nerozptyloval zaměstnance, s jeho domem spojeno galerkou

home and
studio

PRÉRIJNÍ DŮM : (architektura má vycházet z přírody)

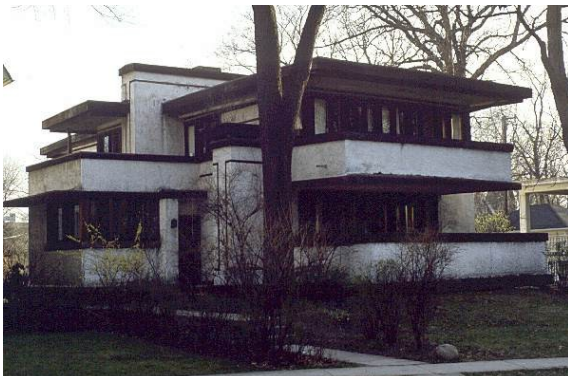
principy :

- 1) jednoduchost a klid
- 2) tolik druhů domů, kolik druhů lidí
- 3) dům má harmonovat s přírodou : nízká střecha a proporce, krb,...
- 4) barevnost má odpovídat okolí
- 5) materiál ve své specifické struktuře
- 6) dům s charakterem – stářím získá na hodnotě

- Wrightovi jde o rozbití krabice, nechce je vytvářet:

- uprostřed domu je krb, odkud jde teplo do více místností, půdorys spíše kříže, místnost má světlo ze tří stran a to po celý den – aby se předešlo přílišnému vedru, tak střecha daleko přesahuje přes okno a vytváří tak meziprostory podél celého domu – terasy

- préríjní domy :

- ne všechny Wrightovy domy jsou na venkově, ale ve všech má člověk pocit lesa : kde není příroda, jsou barevná zelená skla – v rozprostranění budov navazuje na japonskou tradici

ARCHITEKTURA ČESKÉHO KUBISMU :

JOSEF GOČÁR : studoval na VŠUP,
-DŮM U ČERNÉ MATKY BOŽÍ

-LÁZNĚ BOHDANEČ

PAVEL JANDÁK : učil na VŠUP, teoretik
- FÁRŮV DŮM V PELHŘIMOVĚ
- PASÁŽ ADRIA U JUNG MANKY
- LIBEŇSKÝ MOST

JOSEF CHOCHOL : - domy pod Vyšehradem

VLASTISLAV HOFFMANN :
- LUCERNA U PANNY MARIE SNĚŽNÉ
- HŘBITOV ĎÁBLICE

- vzniklo málo staveb, ale hodně návrhů
- **zákl. vizuální znak architektury : použití krystalických tvarů na fasádách**
(problém byl se sháněním klientů, technologie nákladná – ruční osekávání)
- vznik staveb : cca 1912 - 1914
- **Skupina výtvarných umělců (SVU)** : sdružení malířů i architektů
- malba : nové časoprostorové uvažování, pro arch. je název kubismus zavádějící
(česká kub. malba : expresivita, sdělení, obsah – což kontrastuje s francouzskou kub.malbou)
- kub. arch. nemá společné asociace s malbou – klíčem k porozumění jsou **spisy architektů** :
- **P. JANÁK** : eseje (kritické texty) „Od moderní architektury k architektuře“
- polemizuje o zaměření školy O. Wagnera a jeho učení (Wagner klade důraz na technické komponenty stavby – funkci a konstrukci)
- Janák uvažoval podobně jako Plečnik : v moderní arch. je racionalismus – arch. přestává být uměním (skvělý nástroj, ale chybí duch)

- podle Janáka Wagnerova architektura nevyvolává emocionální reakci – navrhování podle W. předpisů rovná se inženýrské práci

Janákův text : „**PYRAMIDA A HRANOL**“

(klas. středomořská arch. = architrávový systém = základ moder. arch. + produchovnění hmoty => cíl českého kubismu v architektuře)

- Janák chce narušit dominanci moderní architektury, vnáší napětí a dynamiku diagonálou - 3D pyramida = iracionální nositel emocí

- Wagner : „racionální konstrukce je internacionální“

- Janák nesouhlasí : pyramida = znak severské kultury, rasy = produchovnělá hmota

středomořská = klasicismus

za Alpami = Gotika

- **kubismus** : „moderní parafráze gotiky“ – oživení principů produchovnění hmoty

Janákovi předchůdci : (v teorii)

TEODOR LIBS : pracoval učením – tvary vzbuzují emoce

WILHELM WÖRRINGER : „Abstrakce a vcítění“ (abstrakce=konstrukční systém, vcítění=his.konstanta sever.umění-projev v gotice) -> nadčasová tendence vyjadřující emoce =expresionismus (vlastní gotice, baroku, modernímu umění,...)

OTAKAR NOVOTNÝ : patřil ke Skupině; (nájemní domy ve 20. letech)

- píše : „arch. vyjadřuje národního ducha“ – kubistická arch. je snaha o něco národně specifického – odpor k Vídni

FÁRŮV DŮM : (Janák) – vztah k historii – baroku (u Janáka mnoho baroka)

Janák : esej „Obnova průčelí“ (i průčelí má mít výtv. pojetí)

esej „ Barevnost průčelí“ (apel na barevnost)

(Wágner : při projektování neklade apel na průčelí)

JAN KOTĚRA : * v Brně, studoval v Plzni, pak ve Vídni u Wagiče – jeden z nej.

- v 27 letech přišel učit na VŠUP – očekávalo se od něj oživení stagnující české architektury, on sám chtěl zůstat ve Vídni

u nás vytvořil :

MUSEUM V HRADCI KRÁLOVÉ :

NÁRODNÍ DŮM V PROSTĚJOVĚ :

- Kotěra byl první, kdo učil studenty navrhovat moderní architekturu

- zemřel v 52 letech na vyčerpání

PETERKŮV DŮM V PRAZE : Hortovská kompozice, mnoho secesních prvků – růžová kvítka figurují jako celé rostliny – vliv z Japonska (i s květináčem)

VILA VENDELÍNA MÁCHY V BECHYNI : inspirace agl.domem

- v r. 1907 nastal v Kotěrově práci zlom : trochu si zacestoval a chytil inspiraci u H.P. Berlage:

◀ **VODOJEM VRŠOVICE** : režné zdivo, kalich nese sec. ornament

MOZARTEUM V JUNGMANCE

▶
- zkoumal Wagnerovo heslo fce+konstrukce+poezie; u vysoké zdi se musí zdivo vzhůru zužovat kvůli statice – zde se tento princip stal nosnou myšlenkou, Kotěra ho exponuje a stavbu dělá takto zajímavou

◀ **LAICHTERŮV DŮM V CHOPINOVĚ ULICI**: spojuje zde několik funkcí : v přízemí je nakladatelství, v 1.p. byt nakladatele a dále nájemné byty - formu odvozuje z rozdílných tří funkcí

- Kotěra hledá výraz pro „slovanského“ ducha : bavil se o tom často s Plečnikem, který mu vytýkal málo trpkosti a mnoho K. pozdních staveb tuto trpkost hledá...

JOSIP PLEČNIK : *v Lublani, vyučen truhlářem;

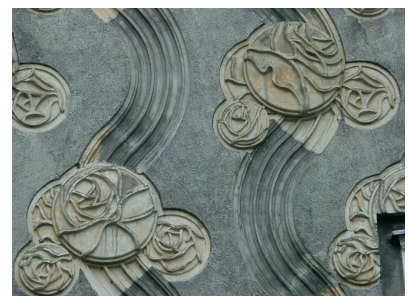
- ve wagičově šule byl outsiderem, Wagi ho původně vůbec nechtěl přijmout, neb Plečnik neměl

dostatečné vzdělání – tak ho W. nechal nejdřív nějaký čas makat u sebe v ateliéru, aby to dohnal

- Plečnik nikdy neusiloval o úspěch, byl velmi věřící : věřil, že existují zákony krásy, které jsou mimo člověka, neboli vyšší...a tato pravidla hledal i porušoval

DŮM V RIEZINGELU: fasáda jest koberec s ornamentem růží

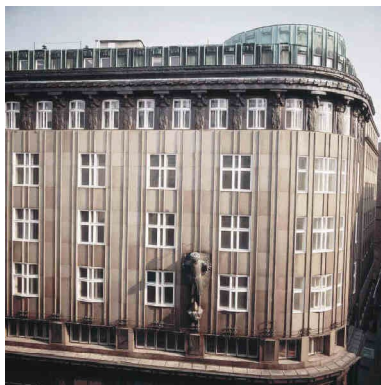
- Plečnik kritizoval Wagnera, že upřednostňuje ornament na úkor podstaty věci
- tvrdil, že moderní architekt bude klasický a bude vycházet z Antiky

KOSTEL SV.DUCHA VE VÍDNI : kostel z betonu ve stylu antickém – má duchovní atmosféru
(Plečnik měl původně učit ve Vídni, ale Ferdinand de Este mu tento kostel velmi zkritizoval a nástup na prof.post mu překazil – Plečnik odešel do Prahy, kdy nastoupil za Kotěru)

ZACHERL HAUSE VE VÍDNI : 1903, téměř nezdobený, styl Zempterovský, atlanti od Meznera, kteří nesou římsu, jinak je obložený žulovými deskami, schodiště oválné

KOSTEL NEJSVATĚJŠÍHO SRDCE PÁNĚ NA NÁM. JIŘÍHO Z PODĚBRAD :

VZÁJEMNÁ POJIŠŤOVNA V LUBLANI :

KNIHOVNA V LUBLANI :

Plečník na Pražském hradu:

BÝČÍ SCHODIŠTĚ : (3. nádvoří Pražského hradu)

- to jak mi dnes vnímáme Hrad je velkou zásluhou Plečnika – vnesl sem ducha a monumentalitu

PLEČNIKŮV SÁL : Plečník zbořil jednotlivá patra, ze zbylých cihel (co zůstaly na fasádě po patrech) udělal římsy, na něž dal toskánské sloupy, na strop v sále dal měď,...

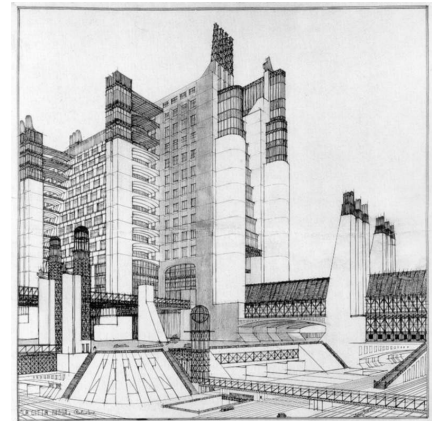
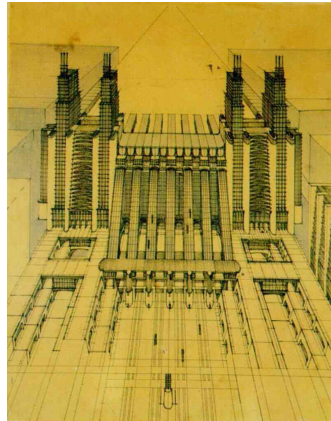
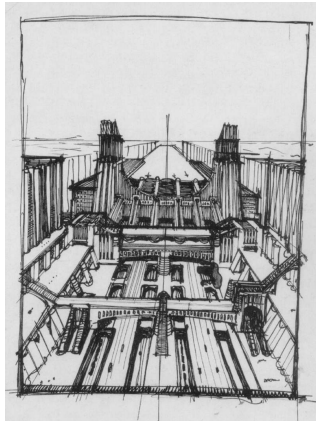

FUTURISMUS : hlavně Itálie

ANTONIO SANT – ELIA :

člen italské futuristické skupiny, v ní jediný architekt;

- stejně jako Bruno Taut věnoval všechny své nápady pouze papíru, šlo opět hlavně o fantazie, vše vzniklo kolem r. 1910, žádnou stavbu nerealizoval, neb padl ve válce
- šlo o vize mrakodrapů, vysokoúrovňové křižovatky, zajímal se o komunikaci - o výtahy apod.
- neignoroval dějiny, nýbrž je vpracovával do svých futur. vizí

BRUNO TAUT : Alpská architektura – fantazie a vize hlavně v nákresech (např. Glass Haus)

FUNKCIONALISMUS :

- **Funkcionalismus** : termín občas spíše vyjadřuje program než funkci
(- Bílý funkcionalismus : mýtus – funkcionalisté měli rádi barvy)
- stavby industriální poskytovaly funkcionalistům možnosti vyjádření, které chtěli přenášet spíše do obytných staveb
- obsese stavět ze skla
- **ač funkcionalisté vždy mluví o funkci, ne vždy ji dodržují**
- funkcionalisté si představovali ideálního člověka, který bude mít svůj dům jako „šnečí ulitu“
- **jde o odhmotnění a zrušení hranic**

WALTER GROPIUS :

- Němec (učil v Bauhausu) – v Německu používání skla a železa nebylo věcí inženýrskou – na počátku byly výtvarné vize

TOVÁRNA FAGUS V ALFELDU: kolem roku 1910 (továrna na kopyta na boty)

- skleník ze železa a skla (nepraktické)

SÍDLIŠTĚ TORTEN V DESSAU : cílem je spojení rodinných domků v řadovku

- nešlo o pocit stylu, ale o levné a přitom výtvarné řešení – Gropia stavba zajímala i z hlediska ekonomičnosti - PROUDOVÁ VÝSTAVBA : - racionální metoda návaznosti operací tak, aby to bylo co nejekonomičtější (např.jeřáby)

BAUHAUS : * ve Výmaru, spojením akademie a umprumky (- r. 1919 se stal ředitelem W. Gropius)

- šlo o spojení volného umění a designu : báží, na níž se vše spojovalo byla architektura (ač tam žádný takový ateliér nebyl)

- předobrazem této vize byly středověké stavební hutě

- šlo o neakademické učení

- (B. Taut : „ Všichni umělci se mají spojit, aby vytvořili katedrálu social. myšlení .“)

- to, že se budoucí umělci měli učit v „hutích“ jako řemeslníci, vycházelo opět z Russkina

- Bauhaus vystavěl novou modlu : **řemeslo** (dílny : mistři – tovaryši – učedníci , nikoliv učitel-žák)

- **VORKURS** (příprava) : 1. rok studia, kdy se člověk učil rozumět materiálu a taktéž měl objevit svůj talent a další směřování

- Bauhaus se na počátku hlásil ke spojení umění a řemesla, nikoliv k průmyslu – to až později

- metoda Bauhausu byla velice komplexní : umělec má být vzdělaný ve všech oblastech umění, aby byl užitečný – umění jako vytváření lidského prostředí

JOHANNES ITTEN : nejv. osobností Bauhausu, jeho zásluhou vznikl Vorkurs

- byl **mystik**; dlouho byl **nakloněn Russkinovi**

- nějaký čas žil v Persii, kde se vrhnul k asketické sektě, jinak se zajímal o duchovní kořeny lidstva

- nalezal spojení v Kandinském, nikoliv však v Gropiovi

THEO VAN DESBÜRG : zastával orientaci B. na průmysl (škola si na sebe musela též vydělat) - z tohoto důvodu Itten Bauhaus opustil

LASZLO MOHOLYNAGY : převzal po Ittenovi Vorkurs a též dílnu s kovem

JOSEPH ALBÉRS : spoluvedl kurs – zajímala ho rovnováha (materiálu, barvy, kompozice apod.)

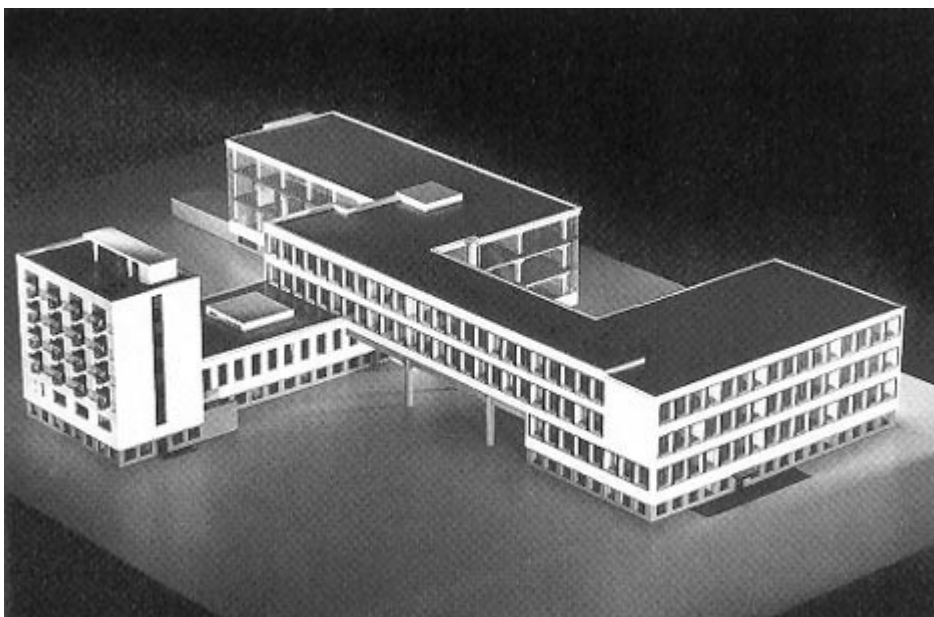
VASILIJ KANDINSKIJ

PAUL KLEE

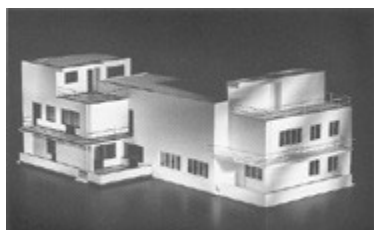
MARCEL BREUER : vedl stolařskou dílnu

- r.1927 : vzhledem k silné levicové orientaci Bauhausu, která se ve Výmaru moc nelíbila, se škola přestěhovala do Dessau

BUDOVA BAUHAUSU V DESSAU : **Gropius** : křídlo s dílnami, propojeno s kolejí (obytné atel.)+učebny = parádní funkcionalismus (snem funkcionalistů bylo stejně funkčně propojené město)

DOMY MISTRŮ: [„sociální inženýři“ – (kteří nutí všem svou pravdu... takto též Gropius : vymyslel a navrhnul vše a všem to vnutil – jen Kandinskému ne)]

- i v Dessau pokračovaly útoky na Bauhaus jako levicovou školu, takže Gropius odstoupil, místo něj nastoupil **HANES MEYER**
- v Dessau nebyla škola žádaná a tak Meyer r. 1930 odešel
- nový ředitel : **Mies van der Rohe**
- do roka však byla škola zavřena : vzhledem k politické situaci a nástupu Hitlera k moci nedošlo mezi těmito dvěma „režimy“ ke kooperaci...
- na Bauhausu učil též Karel Teige - typografii

LUDVIG MIES VAN DER ROHE :

*v Záchách; učil se u Petera Berence (neoklasicista) - po jeho vzoru navrhoval neokl. Stavby

KOMUNISTICKÝ POMNÍK : cihlová stavba s jasnou konstrukcí (vliv Berlage)

- Mies měl zálibu v **jasnosti** (Berlage), **horizontalitě** (Fr.Ll.Wright) a **suprematismu** (**KAZIMIR MALEVIČ**- inspiroval Miese k rozvíjení volného půdorysu – prostor členěn pouze přepážkami, bez pokojíků)
- Mies patřil k expresionistické generaci – byl fascinovaný vizí mrakodrapů (taky je navrhoval)
- Mies o administrativní budově : „**Je to dům práce, organizace, jasnosti. Největší efekt nejmenším nákladem.**“
- Mies žil v Chicagu – posmrtně mu zde dle jeho návrhu postavili mrakodrap
- r.1927 : nad Stuttgartem výstava funkcionalismu (spíš prostě šlo o novou architekturu)
- na této výstavě Mies organizuje půdorys výstavy
- **výstava Weissen Hohe** : - velká ambice avantgardních architektů ve stavbě sociálního bydlení: - odmítali tradici, protože opakování bez spětné vazby je slepé a bezduché, chtěli všecko znova začít : tradice = konvence, což odmítali
- žena začíná pracovat, manželství už není nutnost, odmítali ložnice – nový model je loď, kde všichni mají svoje kajuty...zkrátka nový způsob společenské organizace
- **r.1929 : mezinárodní výstava v Barceloně** : Německá republika pověřila Miese, aby navrhl pavilon - jeho návrh byl samostatným exponátem – není dělený příčkami, má skleněné stěny, obklad onyx (rozbití kategorie vnitřku a vnějšku), užití vodní nádrže
- ve výsledku je to stavba jenom na koukání

- ◀ **VILLA TUGGENDHAT V BRNĚ** : - princip odstranění hmoty z architektury – prosklený sendvič, i okna se dají zatáhnout do podlahy, 2 přepážky (dřevo, kámen)
- konzervativní publikum trochu odmítalo žít v akváriu;
 - další výhrada od kolegů avand. arch. : takové bydlení nebylo vůbec laciné – což nekorespondovalo s ideologií sociálního bydlení, takže ji ignorovali

- Mies byl „umění pro umění“ – zájem čistě o formu

MEZINÁRODNÍ KONTEX :

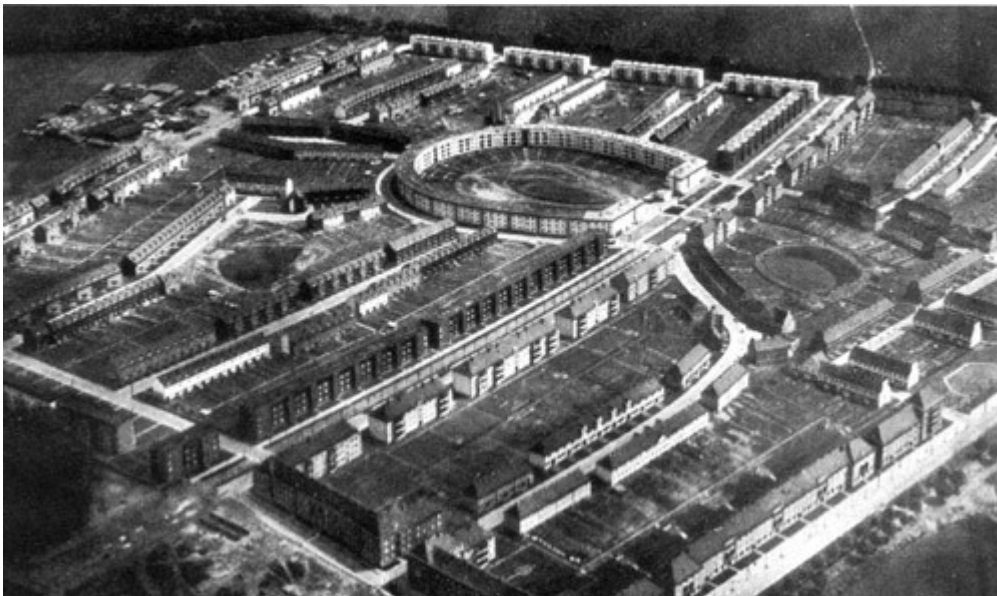
funkcionalismus : ne vždy šlo jen o funkci, ale často o estetiku; - **západní architektura**

konstruktivismus : -/- ; **východní architektura** (Russia)

→ jinak je to podobné, ne-li stejné

mezinárodní architektura : výstava mezinár. arch. poodhalila, že se vlastně veškerá světová arch. blíží velmi podobným výrazovým prostředkům (snaha o vytvoření univers.výraziva)

SÍDLIŠTĚ BRITZ : **B. Taut a Martin Wagner**, státní zakázka

ALFRED RADING : v projektech se inspiroval loděmi – nautická romantika

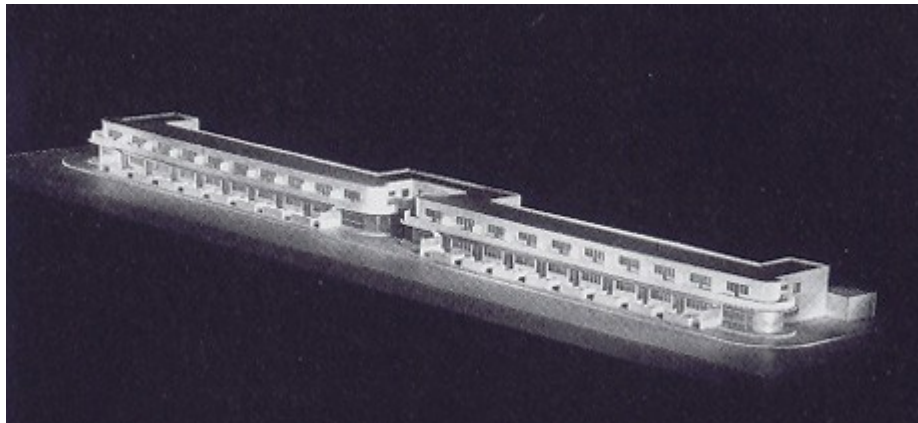
HANS SCHAROUN : představitel expresionistického křídla, stavby působí jako stroje (Wroczlaw)

PHILHARMONIA BERLIN:

- další velmocí moderní architektury **HOLANDSKO** :

J.P. OUD : SÍDLIŠTĚ HOEK v Rotterdamu :

GERRIT RIETVELD : SCHROEGER HAUS V UTRECHTU : téměř doslovná inspirace Mondrianem převedená do 3D; je to plynoucí prostor, úplně všechno je sklápěcí

RUSKO : kvalita staveb nebyla valná, zachoval se jen zlomek

KONSTANTIN MELNIKOV :

PAVILON SOVĚTSKÉHO SVAZU : jediný stát, který se prezentoval avandgardistickou moderní arch.

KULTURNÍ DŮM DP V MOSKVĚ : variabilní velikost hlediště

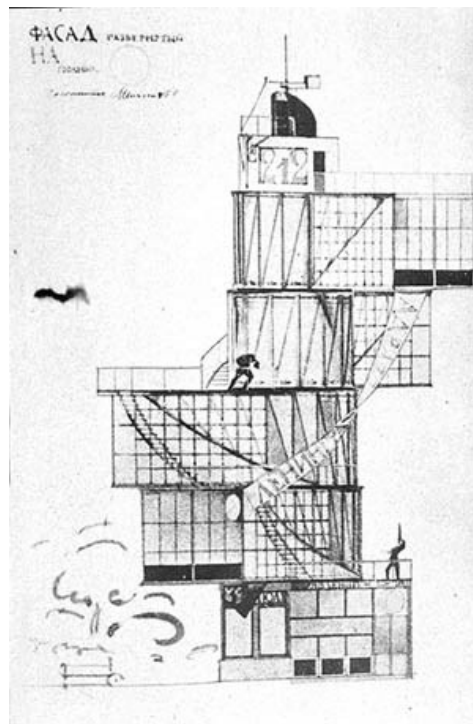
SPIRÁLOVITÉ PARKOVIŠTĚ : nerealizované

MELNIKOVŮV ATELIÉR:

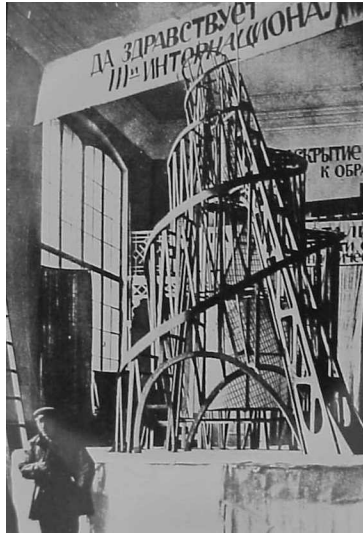

JINÉ NEREALIZOVANÉ :

VLADIMÍR TATLIN :

VĚŽ TŘETÍ INTERNACIONÁLY : 3 válce vložené do sebe, které se otáčejí

EL LISSITZKÝ :

ŽEHLIČKA MRAKŮ :

- veškerá tato architektura vznikala v Rusku jen do r. 1932, pak se z politických důvodů začalo stavět mainstreamově...

FRANCIE :

LE CORBUSIÉR : (vl. jm. Charle Edouard “Janere”) * 1887 v Chaudafaunc ve Švýcarsku
"Architektura je vědecká, přesná a velkolepá hra objemů soustředěných pod sluncem."

- původně rytec se zaměřením na rytiny do hodin

- **L' Epitanier:** jeho přemýšlivý učitel, který mu vštípil, že ornament musí znázorňovat zákonitosti přírody

- na Corbusiera měla dopad též novoplatonská filosofie : - umění jako zosobnění věčných krás

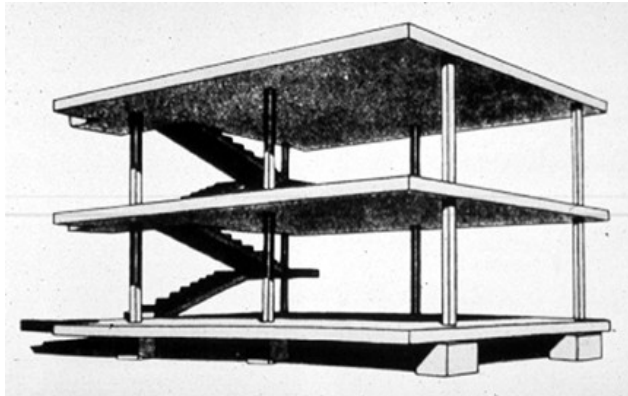
- též Nietchze : umělec jako prorok, kt. bojuje za svoji pravdu až do sebezničení (představa umělce “spasitele” – tohle měl Le corb. společné se zbytkem avandgardy)

- tato utopie má svoje slabiny ve svém sociálním inženýrství, kdy linkuje život (sociální inženýrství – racionální ovlivňování sociálních procesů)

- **1907 – rok obratu ve tvorbě:** setkává se s Tony Garnierem – který zrovna pracuje na cité industriale (utopický socialista). Le Corbuseier si o něm napsal „*ten muž věděl, že nastávající příchod nové architektury závisí na sociálních jevech*“; navštívil toskánskou kartouzu v Emě (zde zakusil život komunity) - „*institute, kde se naplnila autentická aspirace člověka : ticho, samota a denní kontakty s lidmi.*“ ► **tyto dva vlivy se stali vzorem pro jeho vlastní ideji sociálního utopismu**

1908 – zaměstnání u Augusta Perreta v Paříži – seznámil se zde s železobetonem a nabyl přesvědčení, že **železobeton je materiál budoucnosti**

- **r.1914 : DOM – INO :** měl se stát strukturální bází většiny jeho domů a města postaveného na pilotech

- v roce 1916 se Corbusier vrací z cest do Paříže (cesty: Vídeň – chtěl studovat u Wagnera, ale byl zklamán, odešel makat k Hoffmannovi, pak do Berlína k Berenzovi)

- v Paříži se potkal s fr.-švýc. malířem AMADEEM OSANFANEM – společně se věnovali malbě a vynalezli:

PURISMUS : zároveň tradiční i moderní - tradiční fr.krásné malby – klasicist. hledání rovnováhy, moderní je

rovina námětu – strojový věk (rozešel se s Osanfanem ve zlém, neboť Amadeus vydal r.1923 traktát VERS UND ARCHITECTURE pouze pod svým jméne, přitom šlo o myšlenky, kt. vyplynuly z jejich společných dialogů)

- **L'Esprit Nouveau** (Nový duch) : - ve svém psaní je racionální: *morální je žít zdravě, ekonomicky, plánovaně, hrdina nového věku je inženýr – ten se řídí mat.výpočty a vytváří krásné nové objekty moderní doby, kt. jsou krásné už jenom tím, že jsou ekonomické*

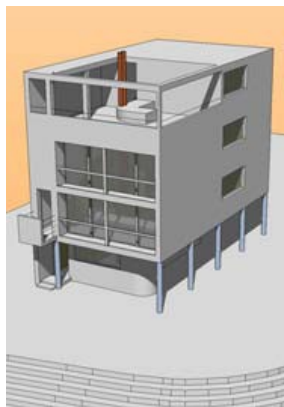
- **dům je stroj na bydlení : stroj obrazem nejvyšší užitečnosti, není sobecký, jen prospěšný**

- strojovost pro něj byla v počátcích důležitá : co je strojové, je krásné (sériovostí, účelností, ekonomičností)

- **Le Corbusier byl posedlý geometrií** : co je geometrické, je lidské, svobodné a kulturní („*Kultura je*

duševní připravenost uvažovat pravoúhle“, „ *Osel chodí klikatě, člověk rovně*“)

- **definice purismu : (pro arch.) „ Velkolepá, správná, moudrá hra objemů pod sluncem.“**

◀ ze systému **DOM-INO**
vymyslel **MAISON**
CITROHAN ▶ :
jednotka, z níž lze budovat malé
domky i mrakodrapy – insp. v
antickém megaronu i v kartouze
– uvnitř prostor mezzonetový, -
stavebnice
- 1925 : výstava dekor. umění v
Paříži – Le C. Pavilon, kde se
prezentoval časopis Nový duch

pavilon : obytný prostor přes dvě podlaží, ve druhém ještě patro ložnicové

- r. 1926 : Le Corbusier formuluje 5 bodů nové architektury :

- ☐ dům je třeba zvednout nad terén, postavit ho na piloty
- ☐ to, co se zemi vezme, je třeba vrátit zahradou na střeše
- ☐ volný půdorys
- ☐ zavěšená fasáda - nic nenese, nosná je konstrukce
- ☐ pásová okna, průčelí můžeme otevřít v celé šíři

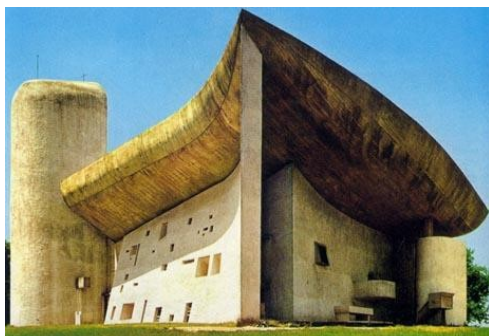
◀ **Le Corbusierův urbanismus :**

MODEL ZÁŘÍČÍHO MĚSTA : pro 3.mil.obyv., 10-15 obytl.
Patrových bloků, v centru 24 věží o křížovém půdorysu a 60
patrech, periferní bloky pro dělníky (též známo jako PLAIN
VOISIN – na přestavbu Paříže, r.1925)

◀ **VILA SAVOYE -1928** - je ódou moderního
života. Je vyjádřením Le Corbusierových názorů na
bydlení, počínaje jeho zájmem o estetiku
zaoceánských parníků, svět strojů, prvků arabské
architektury, oblíbených forem purismu a dalších
vlivů – "krabice zavěšená ve vzduchu v poli nad
ovocným sadem.

MARSEILLES UNITÉ D' HABITATION 1947-52: struktura domu obsahuje vše, co
město, nově pracuje s betonem - sochařsky, na průčelí

◀ **KAPLE RONCHAMPT V BURGUNSKU : 50.**
léta, žádná geometrie, nýbrž exprese, působí sochařsky
a
mysticky